

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Харківський інститут

Кафедра психології

В.ІО. Догадіна

Схвалено на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.
Завідувач кафедри *Л.В. Лаптух* /Л.В. Лаптух/

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Експериментальна психологія

спеціальності:

053 Психологія
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня

бакалавр
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми:

Психологія
(назва освітньої програми)

спеціалізації:
(за наявності)

Практична психологія
(назва спеціалізації)

Харків. МАУП 2024 р.

Розробники силябусу навчальної дисципліни:

Свір Вікторія Василівна, к.псих.н., доцент кафедри психології

Рогожан Петро Йосипович, старший викладач кафедри психології

СВУ, Рогожан

Викладач:

Свір Вікторія Василівна, к.псих.н., доцент кафедри психології

СВУ

Силябус розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології
Протокол від 28 серпня 2024р. № 1

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Експериментальна психологія
Шифр та назва спеціальності	053 Психологія
Рівень вищої освіти	Перший Бакалаврський рівень вищої освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова
Кількість кредитів і годин	5 кредитів/150 годин Лекції 26 Семінарські/практичні/лабораторні заняття: 16 Самостійна робота: 78
Термін вивчення дисципліни	5,6 семестр
Мова викладання	Українська.
Вид підсумкового контролю	Залік, Іспит
Сторінка дисципліни на сайті	

П.І.Б. викладача	Свір Вікторія Василівна
Науковий ступінь	К.псих.н
Вчене звання	Доцент кафедри психології
Посада	Доцент кафедри психології
Дисципліни, які викладає НПП	ОК 11 Загальна психологія ОК14 Історія психології ОК 25 Диференційна психологія ОК 26 Експериментальна психологія
Напрями наукових досліджень	Профілактика психічного здоров'я особистості в умовах пандемії коронавірусу» «Програма профілактики психічного здоров'я особистості» Теоретико- методологічні основи дослідження особистісного розвитку майбутнього психолога засобами арт-терапії
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	
Додаткові ресурси	
Контактна інформація викладача	
E-mail	vikasvir1976@gmail.com
Контактний телефон	+38(050)630-29-45
Телефон кафедри	_____
Портфоліо викладача на сайті кафедри.	https://kh.maup.com.ua/кафедра-психології/

1. Коротка анотація до дисципліни. Навчальна дисципліна «Експериментальна психологія» входить до програми професійної підготовки студентів-психологів. «Експериментальна психологія» – навчальна дисципліна, призначена для підготовки психологів з метою засвоєння ними компетентності щодо використання теоретичних та емпіричних методів психологічних досліджень, теорії та практики проведення експериментальних досліджень, набуття спеціальних знань щодо планування та аналізу результатів психологічних експериментів. Завданнями дисципліни є: «Експериментальна психологія» – навчальна дисципліна, призначена для підготовки психологів з метою засвоєння ними компетентностей щодо використання теоретичних та емпіричних методів психологічних досліджень, теорії та практики проведення експериментальних досліджень, набуття спеціальних знань щодо планування та аналізу результатів психологічних експериментів.

2. Мета: ознайомлення здобувачів з теоретичними засадами, методологією, технологіями проведення наукових психологічних досліджень.

Завдання:

1. Надати відомості про шляхи отримання теоретичних та практичних знань в психології;
2. Ознайомити зі специфікою наукового психологічного дослідження;
3. Сформувати навички розробки власних моделей експериментального психологічного дослідження;
4. Сформувати навички планування, проведення експериментального дослідження та обробки і інтерпретації отриманих даних;

Мету та завдання курсу визначає перелік знань і умінь, після його опанування слухачі повинні:

знати:

- основні загальнонаукові методи досліджень та методи математичного моделювання: в психологічних дослідженнях, методи математичної обробки експериментальних досліджень;
- основні загальнонаукові дослідницькі методи;
- різні підходи до розуміння сутності експерименту та його структури;
- типи експериментів та їх особливості;
- основні етапи та характеристики психологічного експерименту

уміти:

- проводити аналіз, систематизацію та опис вихідної інформації про досліджувану систему та умови експерименту,
 - застосовувати методи математичної статистики у психологічних дослідженнях і при розв'язуванні психологічних задач з доведенням розв'язків до практично прийняттого результату (число, графік, якісний висновок і тому подібне),
 - впроваджувати результати психологічних досліджень і оцінювати їх ефективність, прогнозувати результати експериментального дослідження при зміні умов та з плином часу,
 - застосовувати прикладне програмне забезпечення для математичної обробки експериментальних даних та оцінки результатів експерименту;
 - планувати експериментальне дослідження, складати програми експерименту;
 - формулювати дослідницьку проблему і науковий апарат дослідження;
 - формулювати гіпотези щодо причинно-наслідкових зв'язків між фактами (залежною і незалежною змінними);
 - обирати надійні і валідні методи дослідження;
 - обробляти та інтерпретувати отримані експериментальні дані;
 - складати звіти про здійснене експериментальне дослідження;
- ознайомитись:- з історією та перспективами розвитку психологічних досліджень.

3. Формат курсу: очний (*offline*)

4. Програмні результати навчання (інтегральні, фахові компетентності).

Після вивчення курсу студенти будуть **вміти:**

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

- Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту
- Здатність дотримуватися норм професійної етики
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення

5. Тривалість курсу

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
«Експериментальна психологія»	
Курс	3
Семестр	5, 6
Обсяг кредитів	5
Обсяг годин, в тому числі:	150
Аудиторні	26
Практичні та семінарські заняття	16
Модульний контроль	3
Семестровий контроль	3
Самостійна робота	78
Форма семестрового контролю	<i>залік, іспит</i>

6. Статус дисципліни: *обов'язкова*

7. Пререквізити: Курс «Експериментальна психологія» безпосередньо пов'язаний з іншими галузями психології, такими, як: загальна психологія, соціальна психологія, диференційна психологія, вікова психологія, соціальна психологія та ін.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання – програми та сервіси для перевірки оригінальності текстів (Plagiat, Antiplagiat, Unicheck).

9. Політика курсу:

Відвідування усіх занять навчальної дисципліни передбачає активну участь здобувача в обговоренні пропонуваніх до опрацювання запитань, а також готовність до дискусії на лекційних заняттях. Професійний діалог між викладачем та здобувачем може вибудовуватися за користування останнім виключно матеріалів, підготовлених самотужки. Допускається часткове використання матеріалів на електронних носіях, що може становити 30% загального обсягу підготовленого до заняття матеріалу. У якості таких можуть бути, наприклад, зміст діагностичного інструменту або приклад стимульного матеріалу до нього.

Самостійна робота є логічним продовженням вивчення тем модулів навчальної дисципліни, що дозволяє поглибити рівень обізнаності здобувача з проблем представлених в них. Самостійна робота виконується письмово і пропонується на перевірку викладачу у паперовому або електронному варіанті.

10. Зміст дисципліни: Курс складається з трьох змістових модулів. Кожен модуль, у свою чергу, складається з лекційної та семінарської частин:

Змістовий модуль 1. «Наукове дослідження, його принципи та структура»

Змістовий модуль 2. «Процедура та основні характеристики психологічного експерименту»

Змістовий модуль 3. «Експериментальне вивчення психічних процесів»

11. Система оцінювання навчальних досягнень. Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (<https://drive.google.com/file/d/1ENRncPY-dU2qLke7awVKn1OdfG88Hg8D/view>).

Система оцінювання навчальних досягнень

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	7	7	17	17
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	10	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	12	120
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-
Разом			45		48		177
Максимальна кількість балів:					270		
270:100=2,7. Студент набрав X балів; Розрахунок: X:2,7 = загальна кількість балів.							

12. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Під час вивчення курсу виконуються *самостійні роботи*.

- 1) Історія виникнення та становлення експериментальної психології
- 2) Загальна характеристика дослідницьких методів сучасної психології
- 3) Спостереження як метод психологічного дослідження
- 4) Опитувальні діагностичні методи психологічного дослідження
- 5) «Архівні» методи психологічного дослідження
- 6) Організаційні методи психологічного дослідження
- 7) Вимірювання як метод психологічного дослідження
- 8) Експерименти в загальній психології та психофізіології
- 9) Експерименти в соціальній психології
- 10) Подання та інтерпретація результатів дослідження. Значущі результати
- 11) Апаратурне забезпечення дослідження
- 12) Проблеми комп'ютеризації проведення психологічних експериментів

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та вимогам оформлення – 2 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – **5 балів**.

13. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється у вигляді комплексних контрольних робіт.

Критерії оцінювання:

№ п\п	Критерії оцінки знань студента виявлених під час проведення модульного контролю	кількість балів
1.	студент в процесі усної (письмової) відповіді дає правильні відповіді на всі поставлені запитання , виявляє високий рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу. Викладає свою відповідь системно та логічно, упевнено і правильно аргументує власну позицію, робить висновки, тощо	25 балів
2.	студент має належний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповіді дає, переважно, правильні, однак допускає певні неточності у визначеннях правових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує відповідь або правильно відповідає лише на половину поставлених запитань , тощо;	15 бали

3	студент має задовільний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповідає, але не на всі, допускає певні неточності у визначеннях базових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує або правильно дає відповідь на 1/3 (одну третину) поставлених запитань тощо.	10 балів
4.	студент дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою відповідь або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання, тощо.	0 балів

Максимальна кількість балів - 25 балів.

14. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Залік, іспит.

Іспит і залік проводяться у усній формі (3 теоретичних питання), за відповідь на які максимально можливо отримати **20 балів**.

Перерахування у традиційну систему:

1) **20 балів** – правильні та повні відповіді на всі запитання - «відмінно/зараховано», А, 100-90 балів;

2) **15 балів** – студент відповів на всі запитання, однак допускає певні неточності у визначеннях базових категорій, які не впливають на правильність відповіді в цілому – «добре/зараховано», В-С, 89-75 балів;

3) **10 балів** - студент відповів недостатньо повно і конкретно на поставлені запитання, хоч і відобразив знання основного програмного матеріалу, а також при правильній відповіді на два з трьох поставлених питань – «задовільно/ зараховано», D-E, 74-60 балів;

4) **0 балів** – дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою відповідь або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання - «незадовільно/незараховано», F-FX, 59-0.

ЗАГАЛЬНА ПІДСУМКОВА ОЦІНКА (в балах) = результати поточної роботи + результати іспиту (заліку).

15. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю

1. Предмет і завдання експериментальної психології.
2. Витоки експериментальної психології.
3. Становлення експериментального методу в психології.
4. Особливості сучасного етапу експериментальної психології.
5. Основні підходи до розуміння експерименту у вітчизняній психології/
6. Загальна характеристика емпіричних методів дослідження психіки.
7. Місце експерименту в системі методів наукового дослідження психіки.
8. Проблеми експериментального дослідження психіки.
9. Проблема етичності психологічного експерименту.
10. Комунікативні артефакти в експериментальному дослідженні психіки.
11. Засоби уникнення комунікативних артефактів.
12. Переваги експерименту як методу психології.
13. Перспективи експериментального методу в сучасній психології
14. Експеримент як засіб пізнання психіки людини.
15. Структура експерименту.
16. Специфіка експерименту в психології.
17. Принципи експериментального дослідження психіки.
18. Основні відмінності експериментування і спостереження.
19. Типи експериментів та їх характеристика.
20. Лабораторний експеримент: специфіка і доцільність застосування.
21. Природний експеримент у психології.
22. Констатуючий експеримент у психології.
23. Формуючий експеримент у психології.
24. Експеримент у соціальній психології.

25. Експеримент у віковій та педагогічній психології.
26. Квазі експеримент як метод психологічного дослідження.
27. Проблема валідності квазі експериментального дослідження психіки.
28. Гіпотеза в структурі психологічного дослідження. Рівні гіпотез.
29. Контргіпотеза і треті конкуруюча гіпотеза в психологічному експерименті.
30. Вимоги до формулювання гіпотези.
31. Статистичні гіпотези.
32. Направлені і ненаправлені гіпотези.
33. Нуль-гіпотеза і значущі результати дослідження.
34. Умови відхилення нуль-гіпотези.
35. Помилки першого і другого роду при прийнятті статистичного рішення.
36. Поняття про змінну в психологічному експерименту.
37. Види змінних при перевірці гіпотези.
38. Незалежна змінна: зміст та особливості прояву.
39. Залежна змінна: зміст та особливості прояву.
40. Проміжні змінні.
41. Зовнішні змінні.
42. Змінні і експериментальний контроль.
43. Проблема змішування змінних і можливості її розв'язання.
44. Ефекти послідовності при маніпулюванні змінними і засоби їх уникнення.
45. Вимір змінних у психології.
46. Поняття про шкали в психології.
47. Номінальна шкала.
48. Рангова шкала.
49. Шкала інтервалів і її характеристика.
50. Шкала пропорцій і її характеристика.
51. Методики виміру змінних. Психодіагностичні методики при реалізації експериментального методу.
52. Критерії якості виміру змінних : об'єктивність, надійність, валідність.
53. Мислений (бездоганний) і реальний експерименти.
54. Ідеальний експеримент.
55. Нескінчений експеримент.
56. Експеримент повної відповідності.
57. Мислений експеримент і валідність експерименту.
58. Види валідності.
59. Внутрішня валідність (надійність) експерименту.
60. Зовнішня валідність експерименту.
61. Фактори, що загрожують валідності психологічного експерименту.
62. Вибірка і генеральна сукупність.
63. Характеристики вибірки: міри центральної тенденції.
64. Міри мінливості як характеристики вибірки.
65. Репрезентативність вибірки і умови її досягнення.
66. Загальна характеристика стратегій підбору досліджуваних у вибірку.
67. Техніка рандомізації.
68. Стратометричний відбір до вибірки.
69. Метод попарного відбору до експериментальної та контрольної групи.
70. Використання природних груп у експериментальному дослідженні психіки і проблема валідності експерименту.
71. Основні етапи експериментального дослідження психіки.
72. Характеристика теоретичного етапу експериментального дослідження психіки.
73. Характеристика підготовчого етапу експериментального дослідження психіки.
74. Планування експерименту. Плани дослідження.

75. Прості експериментальні плани.
76. Факторні плани і їх характеристика.
77. Практика експериментування і можливі методологічні помилки.
78. Поняття про інтерпретацію експериментальних даних. Складові інтерпретації.
79. Якісна і кількісна обробка даних експериментального дослідження.
80. Статистична обробка даних.
81. Можливості аналізу латентних закономірностей експериментальних даних.
82. Проблема пояснення експериментальних даних.
83. Форми пояснення даних психологічного експерименту.
84. Узагальнення експериментальних даних і його види.
85. Можливі помилки узагальнення експериментальних даних.
86. Експериментальний контроль і валідність експерименту.
87. Кореляційний підхід у психологічних дослідженнях.
88. Контроль валідності в кореляційному дослідженні психіки.
89. Особливості підбору груп у кореляційному дослідженні.
90. Міри зв'язку і міри відмінностей у кореляційному дослідженні.

16. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Рекомендовані джерела (література):

Основна (базова):

1. Бедан В. Б. Експериментальна психологія: практикум для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс, 2021. 89 с.
2. Бедан В. Б. Експериментальна психологія. Практикум. / В. Б. Бедан. – Одеса. : ПП Фенікс, 2020. – 89 с.
3. Експериментальна психологія [Текст]: [курс лекцій] / [уклад. О. В. Романенко]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 146 с
4. Шатирко Л. О. Експериментальна традиція психології навчання в Україні. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 324 с.
5. Загальна психологія. Практикум з дослідження психічних пізнавальних процесів людини: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів / Ю. О. Бабаян, Ю. Г. Шапошникова. – Миколаїв: СПД Румянцева Г. В., 2021. – 204 с.

Допоміжна література

1. Лазуренко О.О. Психологія емоцій. Київ: Книга плюс, 2018. 262с
2. Кліманська М.Б., Галецька І.І. Українська адаптація короткого п'ятифакторного опитувальника особистості ТІРІ // Психологічний часопис, 2019. Том 5. №9. С. 57-

3. Москалець В. Психологія особистості: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 262 с.
4. Пикулева О. А. Психология самопрезентации личности: монография. Москва: ИНФРА-М, 2018. 320 с.
5. Столяренко О. Психологія особистості: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 280 с

Навчально-методична карта дисципліни «Експериментальна психологія»

Разом: 150 год., з них 26 год. – лекції, 16 год. – практичні заняття; самостійна робота – 78 год., модульний контроль – 6 год.

Кількість балів за семестр	270 балів													
Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		Змістовий модуль III								
Назва модуля	Наукове дослідження, його принципи та структура			Процедура та основні характеристики психологічного експерименту		Експериментальне вивчення психічних процесів								
Лекції	1-2 (3 бала)	3-4 (3бала)	5-7 (2 бала)	8-11 (2 бала)	12 (5 балів)	13 (5 балів)	14-15 (5 балів)	16-18(5 балів)	18-19 (5 балів)	20-21 (5 балів)	22-23 (6 балів)	24-25 (6 балів)	26-27(5 балів)	28 (5 балів)
Теми лекцій	Вступ до експериментальної психології	Методологія та етика психологічного дослідження.	Експеримент у системі методів наукового дослідження психіки.	3 міні в психології. Вимір змінних.	Квазі експериментальне дослідження	Гіпотези в структурі психологічного дослідження	Валідність експерименту	Етапи експериментального дослідження психіки	Планування психологічного експерименту	Експериментальне вивчення емоційно-вольових процесів та психічних станів	Інтерпретація результатів експериментального дослідження	Кореляційний підхід у психологічному дослідженні	Неекспериментальні методи дослідження	Представлення результатів експерименту
Практичні заняття	1 (10 балів)		2 (10 балів)		3 (10 балів)	4 (10 балів)	5(10балів)	6 (10 балів)	7 (10 балів)	8(10балів)	9(10балів)	10 (10 балів)	11 (10 балів)	12 (10 балів)
Теми семінарських занять	Вступ до експериментальної психології Методологія та етика психологічного дослідження.		Експеримент у системі методів наукового дослідження психіки. 3 міні в психології. Вимір змінних.		Квазі експериментальне дослідження	Гіпотези в структурі психологічного дослідження	Валідність експерименту	Етапи експериментального дослідження психіки	Планування психологічного експерименту	Експериментальне вивчення емоційно-вольових процесів та психічних станів	Інтерпретація результатів експериментального дослідження	Кореляційний підхід у психологічному дослідженні	Неекспериментальні методи дослідження	Представлення результатів експерименту
Самостійна робота	1 (5 балів)		1 (5 балів)		2 (10 балів)									
Поточний контроль	модульна контрольна робота №1 (25 балів)		модульна контрольна робота №2 (25 балів)		Модульна контрольна робота № 3 (25 балів)									
Підсумковий контроль	Розрахунковий коефіцієнт: 2,7													

